

N betalingsachterstand A2
MH/AB/AS
728-2015

Brussel, 29 april 2015

ADVIES

over

DE BETALINGSACHTERSTAND BIJ DE FOD JUSTITIE

(goedgekeurd door het bureau op 18 maart 2015,
bekrachtigd door de Hoge Raad op 29 april 2015)

De Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO heeft kennis genomen van de grote betalingsachterstand bij de FOD Justitie en van de wil van de Minister van Justitie om voor dit probleem een oplossing te vinden alsook van het feit dat de Minister van Middenstand deze problematiek heeft ingeschreven in zijn plan voor de kmo's.

Na een vergadering op 24 februari 2015 van een commissie ad hoc die vergaderde over deze kwestie heeft het bureau van de Hoge Raad op 18 maart 2015 onderstaand advies uitgebracht, dat werd bekrachtigd door de Hoge Raad op 29 april 2015.

INLEIDING

De beroepspersonen die tussenkomen in het kader van gerechtsprocedures ondervinden moeilijkheden om de betaling van hun prestaties te bekomen. Het gaat onder meer over de experten in verschillende materies, met name vertalers en tolken, artsen, psychologen, diverse technische experten, enz. Het merendeel van die beroepen wordt uitgeoefend door zelfstandigen.

De betalingsachterstand bij de FOD Justitie is momenteel veel te groot. Dit levert problemen op voor bepaalde beroepsbeoefenaars waarbij de overleving van hun onderneming/kabinet in het gedrang komt. Terwijl ze inkomsten moeten derven voor geleverde prestaties aan bepaalde overheidsdiensten zijn de betrokken personen gelijktijdig wel verplicht om te voldoen aan hun financiële (fiscale en sociale) verplichtingen tegenover de andere overheidsdiensten. Expertena moeten daarenboven in bepaalde gevallen bepaalde prestaties uitgevoerd door derden prefinancieren.

WETGEVING EN STAND VAN ZAKEN

In 2013 werd de Europese richtlijn 2011/7/EU betreffende de bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties omgezet in Belgisch recht, met name in de wet van 22 november 2013 tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties. Deze richtlijn voorziet strengere voorwaarden inzake strafvorderingen en invorderingskosten.

In overeenstemming met de Europese richtlijn voorziet de wet een wettelijke betalingstermijn van 30 dagen voor de contracten die worden afgesloten tussen ondernemingen en de overheid. Beide partijen kunnen wel een langere betalingstermijn overeenkomen als dit objectief verantwoord is door de aard van het contract of door bepaalde elementen van het contract maar deze mag de termijn van 60 dagen niet overschrijden.

De schuldeiser heeft recht op interesten en invorderingskosten indien hij het bedrag niet op de afgesproken datum ontvangen heeft. Hij kan zonder ingebrekestelling de betaling eisen van achterstallige interesten. Hij heeft eveneens zonder ingebrekestelling recht op een forfaitaire vergoeding van 40 euro voor de opgelopen invorderingskosten. Buiten het bovenvermelde bedrag kan hij nog aanspraak maken op een redelijke vergoeding voor alle bijkomende invorderingskosten die het gevolg zijn van de betalingsachterstand. De schuldeisers van de overheid en vooral wanneer het gaat om zelfstandigen en kmo's maken echter geen gebruik van deze mogelijkheden. Sommigen omdat ze niet op de hoogte zijn van die mogelijkheden maar het merendeel uit vrees om in de toekomst geen nieuwe opdrachten te krijgen.

Bovendien moet onderlijnd worden dat het reglement¹ inzake strafzaken dat van toepassing is op de experten, vertalers en tolken hen niet het recht geeft om nalatigheidsinteressen te vragen wanneer zij laattijdig uitbetaald worden. Aldus hebben veel dienstverleners die werken voor de FOD Justitie geen andere keuze dan te wachten op de goede wil van deze laatste om hun schuldvorderingen betaald te zien. Zoals de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) toegeeft in één van zijn aanbevelingen² zou deze situatie moeten rechtgezet worden en zou aan de experten de mogelijkheid moeten geboden worden om nalatigheidsinteressen te eisen indien zij niet betaald worden binnen de drie maanden na de indiening van hun erelonen en kosten.

Volgens de cijfers van Graydon is 25 % van de faillissementen te wijten aan de laattijdige betaling van facturen. Momenteel betaalt de overheid één factuur op vier laattijdig wat toch een groot aandeel betekent van de onbetaalde facturen. Dit levert problemen op voor de kmo's die diensten verlenen aan de overheid en in het bijzonder voor de ondernemingen die samenwerken met de FOD Justitie.

De betalingsachterstand in deze FOD is immers één van de grootste³ bij de overheid en stelt dus serieuze problemen voor een groot aantal zelfstandigen en kmo's. De Hoge Raad meent in het algemeen dat de overheid het goede voorbeeld moet geven door de ondernemingen binnen aanvaardbare termijnen te betalen. Hij neemt akte van de bereidheid van de Minister van Justitie en van de Minister van Middenstand om een oplossing te zoeken voor de betalingsachterstand bij de FOD Justitie en dringt aan op een spoedige betaling van de achterstallen en een tijdige betaling in de toekomst.

AANBEVELINGEN

Om de problemen op te lossen van de ondernemingen die geconfronteerd worden met betalingsachterstanden van de FOD Justitie stelt de Hoge Raad het volgende voor:

1. Het is elementair dat alle overheidsdiensten op voorhand de nodige middelen in hun budget voorzien om diensten waarvoor men een beroep doet op ondernemingen te kunnen betalen. Situaties waarbij gewacht moet worden op een volgend budget (soms meerdere jaren!) alvorens de overheid in staat is om de ondernemingen uit te betalen zijn onaanvaardbaar en dienen absoluut vermeden te worden. Het is onaanvaardbaar dat men gebruik maakt van “een gesloten begrotingsenveloppe” terwijl er gebruik wordt gemaakt van een “open” begroting in geval van gerechtszaken waarbij beroep wordt gedaan op deskundigen. Door aldus te werk te gaan zal er altijd een deficit zijn behalve indien de enveloppe voldoet.
2. Gezien het groot aantal onbetaalde facturen bij de FOD Justitie zou er een volledige en gedetailleerde inventaris moeten opgesteld worden en een concreet afbetalingsplan worden opgesteld dat vervolgens ook effectief wordt nageleefd.

De te voorziene maatregelen en budgetten om de achterstallige betalingen op te lossen moeten prioritair gaan naar de zelfstandigen en de kmo's die kwetsbaarder zijn voor de nadelige gevolgen van die betalingsachterstand. Deze laatste zijn immers niet sterk genoeg om lang stand te houden tegenover grote betalingsachterstanden.

¹ Algemeen reglement van 28 december 1950 op de gerechtskosten in strafzaken

² HRJ 14 mei 2003, pagina's 7 - 8

³ Gegevens Graydon voor de FOD Justitie: 1° trimester 2014: 40 facturen op 100 tijdig betaald;
2° trimester 2014: 71 facturen op 100 tijdig betaald;
3° trimester 2014: 59 facturen op 100 tijdig betaald.

De omvang van deze betalingsachterstand bij de FOD Justitie - in termen van zowel bedragen als termijnen - leidt ertoe dat deze ondernemingen in de problemen komen. Er moet onderlijnd worden dat hoofdzakelijk bij de experten en vertalers/tolken er velen quasi voltijds voor het gerecht werken. De impact van hun niet-betaling is voor hen dan ook nog schadelijker.

3. Gezien het feit dat de beroepsbeoefenaars al vaak de BTW en andere taksen betaald hebben op de prestaties die zij uitgevoerd hebben voor rekening van de FOD Justitie en waarvoor zij nog niet betaald zijn, zou voor deze zelfstandigen en kmo's het gebruik van de wet van 1 augustus 1985 ter bescherming van de personen die schuldeiser en schuldenaar zijn van sommige openbare besturen en instellingen van openbaar nut veralgemeend moeten worden. Deze wet biedt een interessante tijdelijke oplossing voor de betrokken personen vermits deze de opschorting voorziet van de opeisbaarheid van de schuldvorderingen uit hoofde van de personenbelasting, de vennootschapsbelasting, de BTW, de RSZ en het RIZIV indien de schuldenaar wegens werken, leveringen of diensten, een of meerdere schuldvorderingen bezit die opeisbaar zijn tegenover de Staat of de instellingen van openbaar nut. Vermits de diensten van de FOD Justitie betalingsachterstallen opstapelen zouden zij hun schuldeisers moeten informeren over het bestaan van deze wet zodat ze daarvan kunnen gebruik maken.

4. Wanneer de betalingstermijn van een of meerdere facturen overschreden wordt, zouden de schuldeisers van de FOD Justitie automatisch een minimum aan informatie moeten krijgen over wanneer het departement hen effectief zal betalen of over de kalender voor de terugbetaling van het verschuldigde factuur of de verschuldigde facturen. Momenteel is de opdrachtgever van de expertise doorgaans onwetend over de uitvoering van de betalingen door de bevoegde dienst. Deze laatste is veelal onbereikbaar of niet in staat om precieze informatie te verschaffen aan de schuldeiser. Het spreekt voor zich dat deze informatie geen recht op uitstel van betaling creëert voor de FOD Justitie.

5. Om een concreet gevolg te geven aan de bovenvermelde aanbeveling van de Hoge Raad voor Justitie zou de huidige wetgeving inzake gerechtskosten moeten aangepast worden zodat de termijnen en boetes die voorzien zijn in de wet van 22 november 2013 tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de strijd tegen achterstallige betalingen eveneens van toepassing zouden worden op de erelonen en kosten van de deskundigen, vertalers en tolken die aangesteld zijn om taken uit te voeren voor rekening van de FOD Justitie.

BESLUIT

De Hoge Raad vindt het essentieel dat er correcte betalingstermijnen worden gehanteerd voor de zelfstandigen en de kmo's die diensten leveren aan de FOD Justitie. Hij meent dat de deskundigen, vertalers en tolken recht hebben op de betaling van nalatigheidsinteressen en op terugbetalingskosten zoals alle andere personen en ondernemingen die een handelsverrichting uitvoeren voor de overheid. Om de betalingsachterstand van de FOD Justitie die een grote kost met zich meebrengt voor de zelfstandigen en de kmo's te beperken, vraagt de Hoge Raad dat er op korte termijn een oplossing wordt uitgewerkt op basis van de voorstellen in zijn advies.